

Türkiye’de İlkokul Kademesinde Drama Alanında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi

Investigation of Studies in the Context of Drama at Primary School Level

Çavuş Şahin, Derya Girgin, Özge Özgeçen

Yazar Bilgileri

Çavuş Şahin

Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Temel Eğitim, csahin25240@yahoo.com

Derya Girgin

Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Özel Eğitim, deryagirgin@comu.edu.tr

Özge Özgeçen

Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Temel Eğitim, ozgecenozge@gmail.com

ÖZ

Bu çalışmanın amacı ülkemizde ilkököl kademesinde drama alanında yapılan çalışmaların belirlenen ölçütlere göre yıllar içinde nasıl bir değişim gösterdiğini belirlemektir. DergiPark'ta, YÖK Ulusal Tez Merkezinde ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin Kütüphane Veri Tabanı'nda yayınlanan drama alanında makale ve tezlerin yıllara göre nasıl değişime uğradığını belirlemek ve belirli ölçütler kapsamında içerik analizini yapmak çalışmanın konu kapsam alanı içinde yer almaktadır. Yapılan çalışma içerik analizine ve betimsel tarama modeline yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 40 tez ve 43 makale amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada 2000-2020 yılı arasındaki çalışmalara "Tez / Makale Kodlama Formu" kullanılarak içerik analizi uygulanmıştır. Frekans değerlerine göre yorumlanan veriler tablolar halinde sunulmuştur. Çalışmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda 2016-2020 yılları arasında en fazla çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Çalışmalar odak konu alanları kapsamında incelendiğinde en fazla çalışma gösterilen konuların; hayat bilgisi dersinde drama kullanımı, öğrencilerin iletişim becerileri, sosyal becerileri, konuşma ve yazma becerileri üzerine etkisi ve eğitimde drama ile ilgili yapılan diğer çalışmalar adlı konu alanlarında yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçları ışığında araştırma konusunun çeşitli disiplin alanlarıyla ilişkilendirilmesi, odak konu alanlarının genişletilmesi önerilmektedir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

İlkokul
Drama
İçerik Analizi

Keywords

Primary School
Drama
Content Analysis

Makale Geçmişi

Geliş: 06.04.2021
Düzeltilme: 15.06.2021
Kabul: 30.06.2021

ABSTRACT

The purpose of the study was to determine how the studies in the context of drama at primary school level in Turkey have changed over the years according to the determined criteria. Determining how the content of the articles and theses written in the field of drama published in Higher Education Institution National Thesis Center, DergiPark and in the Library Database of Çanakkale Onsekiz Mart University has changed over the years and to make content analysis within the scope of certain criteria are included in the scope of the study. This study was carried out for content analysis and descriptive survey model. In the study, 40 theses and 43 articles were selected by purposeful sampling method and subjected to content analysis. In this research, content analysis was made for the studies between 2000 and 2020 by using the "Thesis /Article Coding Form". The data obtained in the study were interpreted according to frequency values and presented in tables. As a result of the analysis of the data obtained, it was determined that the greatest number of studies were conducted between 2016 and 2020. When the studies were examined within the scope of focus subject areas, it was concluded that the greatest number of studies related to the subject were in the subject areas such as the use of drama in life studies lesson, its effect on students' communication skills, social skills, speaking and writing skills, and other studies on drama in education. In the light of the results of the study, it is suggested that the research subject should be associated with various disciplines and the focus subject areas should be expanded.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Şahin, Ç., Girgin, D. & Özgeçen, Ö. (2021). Türkiye’de ilkököl kademesinde drama alanında yapılan çalışmaların incelenmesi. *TEBD*, 19(2), 774-787. <https://doi.org/10.37217/tebd.910757>

Giriş

İnsanoğlu varoluşundan günümüze kadar sürekli bir gelişim içinde olduğu bilinmektedir. Bu gelişim bir süreç içinde varlığını göstermektedir. Sürecin en önemli yapı taşı ise eğitim oluşturmaktadır. Eğitim kavramın en bilinen tanımı ise “Bireyin davranışlarında istemli ya da istemsiz, dış uyaranlar aracılığıyla kalıcı davranış değişikliği oluşturma sürecidir” (Samsa, 2020). Dolayısıyla davranışlarımızın şekillenmesi için yaşantı ve deneyimlerimiz oldukça önem arz etmektedir.

Eğitimin amaçlarından biri, bireyi gerçek hayata hazırlayarak, öğrendiği bilgileri yaşam içinde kullanabilme becerisi kazandırabilmektir. Öğrencilerin bu becerilere sahip olabilmelerinin yolları ise yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanaklar tanınmasıdır. Yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen öğretim programları öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine fırsatlar sunmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda sınıfta yaparak ve yaşayarak uygulanabilecek birçok öğretim yöntemleri olduğu bilinmektedir. Bunlardan bir ise dramadır (Oğuz-Namdar ve Kaya, 2019).

Türkiye’deki gelişimi İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na kadar uzanan dramanın, Cumhuriyet’in ilk yıllarına denk geldiği görülmektedir. Daha önce kullanılan dramatisasyon tekniğine, İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun “okulda tiyatro” anlayışı yenilikler kazandırmıştır. Modern dramanın ortaya çıkması ise 1980’li yıllara dayanmaktadır. Okul ortamında bilginin kalıcı olması için; dayanışma, iş birliği, akranlar arası destek ve aktif bir öğrenme ortamında ancak inşa edilebilir. Bunun en etkili yollarından biri de dramadan geçmektedir. Başlı başına bir disiplin olmasının yanında, zihinsel işlevlerin ve kişisel özelliklerin geliştirilmesinde temel eğitim modelinde önemli bir yer tutmaktadır (Calp ve Seçgin, 2019).

Ezbere dayalı öğrenme anlayışına karşı olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi destekleyen en önemli yaklaşımlardan biri de dramadır. Drama; rol oynama doğaçlama, tiyatro ya da drama ait çeşitli tekniklerinden yararlanarak, bireylerin bir yaşantıyı, olayı, fikri, eğitim ünitesini, kimi zaman da soyut bir kavramı ya da davranışı, deneyim, gözlem, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği ‘oyunsu’ süreçlerde bir grup çalışması içinde anlamlandırması, canlandırmasıdır (San, 1996, s. 149).

Drama etkili ve anlamlı öğrenmelerin gerçekleştirildiği bir öğretim yöntemi olmasının yanında duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişim alanları gibi bireyin çok yönlü gelişimine destek verdiği söylenebilir. Drama bir yandan yaşanan süreci betimleme, açıklama ve kontrol edebilme becerisi kazandırırken bir yandan da duyuların harekete geçmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda bireyin süreç içerisinde bütüncül bir bakış açısı kazanmasını ve estetik anlayışa sahip olmasına yardımcı olur. Eğitim içerisinde dramanın bireye kazandırmak istediği hedefler arasında; bağımsız düşünebilme, kendini rahatlıkla ifade edebilme, sosyal gelişimi destekleme, iş birliği içinde çalışabilme, dil ve iletişim becerilerini destekleme, güven duyma, hoşgörülü olma, karar verme,

problem durumlarına karşı hazırlıklı olma, empati kurma, duygularını kontrol edebilme ve soyut kavramları yaşantılar yoluyla somutlaştırma gibi önemli görevleri vardır (Kayıran, 2018).

Drama uygulamaları yoluyla bazı yaşam deneyimleri oluşturularak kişilerin yaratıcılıklarına ve yaşam deneyimlerine katkı sağlanmaktadır. Bu durum öğrencilerin eğitim hayatından sonra gerçek hayata adım attıkları zaman hazırlıklı olmalarına ve kolay uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Dramanın en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin farklı bakış açılarına sahip olmalarını, olay veya durumlara karşı daha derin düşünmelerini desteklemektedir (Polat, 2014).

Drama tek bir derste değil her bir derste uygulanabilen bir yöntemdir. Öğretmeni merkeze alan bir yaklaşımla değil öğrencilerin ön planda olduğu bir anlayışla uygulama yapılmaktadır. Öğrencilerde yaratıcılığı ortaya çıkarmak için bir basamak görevi görmektedir. Dramanın öğrencilerde hedeflenen tüm becerileri yerine getirebilmesi dersler içinde yapılandırılması gerekmektedir. Bu yüzden dramanın belli aşamaları bulunmaktadır (Gürbüz ve Toptaş, 2020). Bu aşamalar:

Isınma- Hazırlık: Bu aşamanın esas amacı bir grup dinamiği oluşturmanın yanı sıra, bir sonraki aşamaya hazırlıktır. Bildiğimiz çocuk oyunları ya da türetilmiş oyunlar bu aşamada etkin olarak kullanılabilir. Bu aşama canlandırılacak konunun belirlendiği, küçük grupların veya bireysel canlandırmanın oluşturulduğu aşamadır. Bu aşamada katılımcıların kendi aralarında, katılımcılar ile lider arasında, grup ile mekân arasında iletişim sürecinin gerçekleşmesi ve başlangıç çalışmalarının en kısa sürede yapılması söz konusudur. Bu yaklaşımda giriş niteliğinde bir başlangıç grubu için etkileşim-iletişim için daha çok oyunlar oynanır, rol oynama ve doğaçlama etkinlikleri yapılır. Burada amaç daha sonra gerçekleşecek drama süreçlerine ve yaşantılarına katılımcıyı hazırlamaktır (Adıgüzel, 2006).

Canlandırma: Bir konunun süreç içinde ortaya çıktığı, biçimlendirildiği ve oluşturulduğu; başlangıç noktası olan, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerin kullanıldığı çalışmaları içerir. Canlandırmalarda bireysel olabileceği gibi küçük ya da büyük gruplar yoluyla da olabilir. Bu çalışmalarda dikkat edilmesi gereken noktalar bulunmaktadır; canlandırma öncesi belli bir süre verilmeli ve oyun aşamasında mümkün olduğunca bütün grubun gözlem ve empati yaparak rol oynamaları sağlanmalıdır (Karadağ, 2015).

Değerlendirme-Tartışma: Drama çalışmalarının son basamağını oluşturan bu aşamada elde edilen sonuçlar değerlendirme kapsamına girer. Başka bir ifadeyle, sürecin önemi, özü, niteliği ve niceliği ayrıca katılımcıların duygu ve düşüncelerinin paylaşımı da bu aşamada ele alınır. Eğitsel anlamda kazanımların ne ölçüde etkili olduğu üzerine tartışmalar yapılır. Süreç boyunca öğrenilenlerin bir kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve kişinin yaşantısındaki etkisine, duygu ve düşüncelerin paylaşılması, tüm bu aşama ve yaşantıların nasıl bir izlenim oluşturduğu gibi konular bu aşamanın içeriğini oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2006).

Dramanın aşamaları incelendiğinde tek yönlü öğretmenden öğrenciye doğru bir bilgi akışı olmak yerine karşılıklı bir grup dinamiği oluşturularak aktif bir öğrenme yaşantısı gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler sürece birebir dahil olmaktadır. Yaratıcılık, farklı bakış açısına sahip olma gibi birçok beceri doğal öğrenme ortamında kendiliğinden gerçekleşmektedir.

Literatür incelendiğinde son yıllarda bu alanda yapılan çalışmaların arttığı görülmektedir. Dramanın dersler içinde bir yöntem olarak kullanılması, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine olanak sunduğu için derslerde işlenen konuların kalıcılığını arttırdığı söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin farklı rollere girerek canlandırmalar yapması onların empati ve iletişim becerileri gibi birçok beceriyi içinde barındıran sosyal-duygusal gelişimine katkı sağlamaktadır. Türkiye’de eğitim alanında önemli bir yere sahip DergiPark, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin (ÇOMÜ) Kütüphane Veri Tabanı’nda yayımlanan drama ile ilgili tez ve makalelerin eğitim ile ilgili yapılan ve yapılacak olan araştırmalara ışık tuttuğu ve araştırmacılara katkı sağlayıcı ve yönlendirici bir rol üstendiği söylenebilir. Bu yüzden, DergiPark, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve ÇOMÜ’nün Kütüphane Veri Tabanı’nda konu ile ilgili yayınlanan tez ve makalelerin eğitim ile ilgili araştırmalarda kullanılan yöntem, veri toplama aracı, nasıl analiz edildiği, konu alanı ve çalışma grubu gibi alanlarda sağladığı verilerin incelenmesi gerekmektedir. Sonuç olarak 2000-2020 yılları arasında ilköğretimde drama alanında ele alınan çalışmaların bütüncül bir şekilde görülebilmesi ve literatürde oluşan eksikliği gidereceği fikri ile böyle bir çalışmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Amaç

Bugün var olan eğitim sistemimiz öğrencilerin önemli nitelik ve becerilere sahip olması gerektiğini işaret etmektedir. Bu nitelik ve becerilerin öğrencilere kazandırılması için aktif öğrenme ve öğretme süreçlerinden biri olan dramanın uygulanması önemli görülmektedir. Drama, öğrencilerin sosyal-duygusal yönden gelişmelerini destekleme, kendilerini rahatlıkla ifade etme, işbirlikli çalışma, hayal güçlerini geliştirebilme gibi birçok yönden gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı ülkemizde ilkokul kademesinde drama alanında yapılan çalışmaların belirlenen ölçütlere göre yıllar içinde nasıl bir değişim gösterdiğini belirlemektir. Bu bağlamda geçmişten günümüze eğitimde drama alanında yapılmış lisansüstü tez ve makalelerin farklı değişkenler açısından incelenmek amacıyla 2000 yılından başlanarak 2020 yılına kadar alanyazında ilkokulda drama ile ilgili makale ve tezler incelenerek aşağıdaki soruların yanıtı aranmıştır.

YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde, DergiPark’ta ve ÇOMÜ’nün Kütüphane Veri Tabanı’nda yayınlanan Drama ile ilgili yapılan makale ve tezler;

1. Yayınlandıkları yıl,
2. Çalışmanın yapıldığı üniversite ve türü,
3. Çalışmanın yöntemi,

4. Öğrencilerin sınıf düzeyi
5. Kullanılan veri toplama aracı,
6. Araştırma odak konu alanı açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

Yöntem

Bu bölümde yapılan araştırmanın deseni, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve veri analizine ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinin kullanıldığı bir araştırmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin incelendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırma yöntemlerinden ise betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama, elde edilen verilerin genellenebilirliğini sağlamak için, araştırılan konu kapsamı alanında mümkün olduğunca en uygun makaleyi tarama ve analiz etme yöntemi olarak açıklanabilir. Betimsel tarama araştırmaları, öncelikle sistematik bir tarama stratejisiyle başlar. Daha sonra, seçilen makalelerin, yayın tarihi, araştırma yöntemi, ana yaklaşım ve sembolik araştırma çıktıları (pozitif, negatif, anlamlı değil) gibi belirli araştırma özelliklerine göre kodlama süreciyle devam eder (King ve He, 2005). Bu çalışmada, DergiPark'ta, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde ve ÇOMÜ'nün Kütüphane Veri Tabanı'nda yayınlanan drama ile ilgili olan makale ve tezler çeşitli değişkenler yönünden analiz edilerek açıklanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri betimsel tarama modeline uygun olarak toplanmıştır. Bu çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezinde sınıf eğitimi anabilim dalındaki tam metin olarak ulaşılabilen tezler çalışma kapsamına alınmış olup, 2000-2020 yılları arasında sınırlandırılmıştır. Sınıf eğitimi alanında drama üzerine yapılmış olan lisansüstü tezlerin kapsamı dâhilinde çalışmalara ulaşmak için YÖK Ulusal Tez Veri Tabanı genelinde "drama, ilkökul", anahtar sözcüklerinin aratılması sonucunda 35 yüksek lisans ve 5 doktora tezi olmak üzere toplam 40 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Yine bu çalışmada, ilkökul düzeyinde drama alanında gerçekleştirilmiş makalelerden veri toplamak üzere DergiPark ve Kütüphane Veri Tabanı'nda "drama ve çocuk" ve "drama" anahtar kelimesi taranarak toplam 43 makale tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde yapılan temel işlem, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde birbirine benzeyen verileri bir araya getirmek ve bu bir araya getirilen verileri anlaşılır bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Patton,

2002). İçerik analizinde kullanılan terimleri tanımladıktan sonra aşamaların incelenmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). 2000-2020 yılları arasını kapsayan süreç ele alınarak DergiPark'ta, YÖK Ulusal Tez Merkezinde ve ÇOMÜ'nün Kütüphane Veri Tabanı'nda yayınlanan drama ile ilgili makale ve tezler sekiz kategori altında analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde incelenen lisansüstü makale ve tezlerin yayınlanmış olduğu yıl, çalışmanın yapıldığı üniversite, tezlerin türü, çalışmanın yöntemi, çalışma grubunun sınıf düzeyi, kullanılan veri toplama aracı, araştırma odak konu alanı ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 1'de incelenen lisansüstü tez ve makalelerin 2000-2020 yılları arasındaki dağılımı ile ilgili elde edilen verilere yer almaktadır.

Tablo 1. Lisansüstü Tez ve Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

<i>Yıl</i>	<i>Tez</i>	<i>Makale</i>	<i>f</i>
2000- 2005	4	3	7
2006- 2010	5	9	14
2011- 2015	10	11	21
2016- 2020	21	20	41
Toplam	40	43	83

Tablo 1 incelendiğinde, 2000-2020 yılları arasını kapsayan zaman diliminde yapılmış olan lisansüstü tez ve makalelerin yıllara göre dağılımına göre, en fazla 2011-2015 ($f = 21$) ve 2016-2020 ($f = 41$) yılları arasında çalışmaların yapıldığı ortaya koyulmuştur. Bu zaman aralığını kapsayan yıllar arasında yayınlanan toplam tez ve makale sayısı ise 62'dir. Ayrıca çalışma kapsamına alınan toplam 83 çalışmadan makale sayısı ise 43, tez sayısı 40 olarak bulgulanmıştır.

Tablo 2'de incelenen lisansüstü tezlerin yayınlandığı üniversiteler ve çalışma türüne göre dağılımı ile ilgili elde edilen veriler gösterilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Üniversiteleri ve Çalışma Türü

<i>Üniversiteler</i>	<i>Yüksek Lisans</i>	<i>Doktora</i>	<i>f</i>
Aksaray Üniversitesi	1	-	1
Ankara Üniversitesi	-	2	2
Atatürk Üniversitesi	6	-	6
Bartın Üniversitesi	2	-	2
Celal Bayar Üniversitesi	1	-	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	1	1
Düzce Üniversitesi	1	-	1
Erciyes Üniversitesi	1	-	1
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	1	-	1
Gazi Üniversitesi	3	1	4
Hacettepe Üniversitesi	1	1	2

İstanbul Aydın Üniversitesi	2	-	2
İstanbul Üniversitesi	2	-	2
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	-	1
Marmara Üniversitesi	1	-	1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	-	2
Mersin Üniversitesi	1	-	1
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	4	-	4
Sakarya Üniversitesi	1	-	1
Uludağ Üniversitesi	1	-	1
Yakın Doğu Üniversitesi	1	-	1
Yeditepe Üniversitesi	1	-	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	-	1
Toplam	35	5	40

Tablo 2 incelendiğinde, 2000-2020 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü tezlerin üniversiteler ve çalışma türüne bakımından dağılımları bakımından ilkokulda drama alanında yapılan lisansüstü çalışmaların tamamlandığı üniversite sayısının toplam 23 olduğu görülmektedir. Tezlerin en fazla sırasıyla Atatürk Üniversitesi (f = 6), Gazi Üniversitesi (f = 4) ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (f = 4) tamamlandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmalar türüne göre incelendiğinde, tezlerin 35'ini yüksek lisans, 5'ini doktora tezlerinin oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 3'de incelenen lisansüstü tezlerin ve makalelerin; kullanılan yöntemlere göre analizi sonucu elde edilen veriler verilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Makale ve Tezlerde Kullanılan Yöntem

<i>Yöntem</i>	<i>Makale</i>	<i>Tez</i>	<i>f</i>
Karma Yöntem	4	13	17
Nicel Yöntem	20	20	40
Nitel Yöntem	16	7	23
Toplam	40	40	80

Tablo 3 incelendiğinde, ilkokulda drama alanında yapılan makale ve tezlerin yöntemine göre dağılımına bakıldığında, hem makale hem tezlerde en çok kullanılan yöntemin nicel yöntem (f = 40) olduğu görülmektedir. İkinci sırada en çok kullanılan yöntem ise tezlerde karma yöntem (f =13), makalelerde ise nitel yöntem (f = 16) olduğu görülmektedir. Lisansüstü tez makalelerde kullanılan yöntemlerin toplam sonuçlarına bakıldığında zaman en az kullanılan yöntemin karma yöntem (f = 17) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 4'te incelenen lisansüstü tezlerin ve makalelerde ilkokul öğrencilerinin sınıf düzeyi ile ilgili elde edilen veriler verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Tez ve Makalelerin Yapıldığı Sınıf Düzeyi

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Tez</i>	<i>Makale</i>	<i>f</i>
1.Sınıf	1	1	2
2.Sınıf	2	-	2
3.Sınıf	11	2	13
4.Sınıf	15	5	20
Diğer	13	33	46
Toplam	42	41	83

Tablo 4 incelendiğinde, ilkokulda drama ile ilgili yapılan tez ve makalelerde ilkokul öğrencilerinin sınıf düzeyleri en fazla sırasıyla ilkokul 4. sınıf öğrencileri (f = 20) ve ilkokul 3. sınıf öğrencileri (f = 13) ile çalışıldığı görülmektedir. En az çalışılan sınıf düzeyinin ise ilkokul 1. ve 2. sınıf öğrencileri (f = 2) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 5'te incelenen lisansüstü tezlerin ve makalelerin; veri toplama araçları ile ilgili elde edilen veriler verilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü Tez ve Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

<i>Veri Kaynakları</i>	<i>Tez (f)</i>	<i>Makale (f)</i>	<i>Genel Toplam (f)</i>
Açık uçlu soru	1	2	3
Anket	2	3	5
Doküman İncelemesi	-	4	4
Drama Uygulaması	2	3	5
Etkinlik Planı	-	2	2
Görüşme	13	13	26
Gözlem	4	1	5
Günlük Yazma	4	1	5
Hikâye Yazma Çalışmaları	1	-	1
Öğrenci Mektupları	1	-	1
Ölçek	22	16	38
Puanlama Anahtarı	1	1	2
Test	9	-	9
*Ara toplam	40	43	83
Genel Toplam	60	46	106

*Tez ve makalelerin toplam sayısı. Bulunan tez ve makalelerde birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde, ilkokulda drama alanında yapılan tez ve makalelerin veri toplama araçlarına göre dağılımı bakımından yapılan çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. En fazla kullanılan veri toplama araçları hem tezde hem makalelerde sırasıyla ölçek (f = 38) ve görüşmeler (f = 26) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. En az yararlanılan veri toplama araçları ise, hikâye yazma çalışmaları (f = 1) ve öğrenci mektupları (f = 1) olduğu görülmektedir.

Tablo 6'da lisansüstü tez ve makalelerin konu alanları dağılımları bakımından incelenmesi sonucunda elde edilen veriler belirtilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü Tez ve Makalelerin Odak Konu Alanları

<i>Odak Konu Alanı</i>	<i>Tez</i>	<i>Makale</i>	<i>f</i>
Anadil etkinlikleri ve okuma yazma öğretiminde drama	3	-	3
Bilgisayar kullanımı ve drama	-	1	1
Çevre farkındalığı ve drama	2	1	3
Drama ve okuma motivasyonu	-	2	2
Fen ve teknoloji dersinde drama kullanımı	1	1	2
Hayat bilgisi dersinde drama kullanımı	6	1	7
Matematik dersinde drama kullanımı	1	3	4
Öğrenci başarısına etkisi	2	-	2
Öğrencilerin dinlediğini anlama üzerine etkisi	1	-	1
Öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal becerilere etkisi	2	5	7
Öğrencilerin konuşma ve yazma becerileri üzerine etkisi	5	2	7
Öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi	2	-	2
Öğrencilerin problem çözme ve karar verme becerilerine etkisi	2	1	3
Öğrencilerin yaratıcılık düzeylerine etkisi	1	1	2
Öğrencilerin yazma kaygıları üzerindeki etkisi	-	1	1
Türkçe dersinde drama kullanımı	1	2	3
Eğitimde drama ile ilgili yapılan diğer çalışmalar	11	22	33
Toplam	40	43	83

Tablo 6 incelendiğinde, ilkökulda drama ile ilgili olarak yapılan tez ve makalelerin odak konu alanları dağılımları yönünden, en fazla çalışmanın öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal becerilere etkisi (f = 7) ve öğrencilerin konuşma ve yazma becerileri üzerine etkisi (f = 7) konu alanını kapsadığı görülmektedir. Eğitimde drama ile ilgili yapılan diğer çalışmalar (f = 33) en çok yapılan başka çalışmalar arasındadır. Bilgisayar kullanımı ve drama (f = 1), öğrencilerin dinlediğini anlama üzerine etkisi (f = 1) ve öğrencilerin yazma kaygıları üzerindeki etkisi (f = 1) konu alanlarında yapılan çalışmaların en az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada 2000-2020 yılları arasında drama ile ilgili yapılmış olan YÖK Ulusal Tez Merkezinde, DergiPark'ta ve ÇOMÜ'nün Kütüphane Veri Tabanı'nda yayınlanan 43 makale ve 40 tezden oluşan 83 çalışma araştırmanın kapsamı alanına girmiştir. Çalışmalar yayınlanmış olduğu yıl, çalışmanın yapıldığı üniversite, tezlerin türü, çalışmanın yöntemi, çalışma grubu, kullanılan veri toplama aracı, araştırma odak konu alanı gibi ölçütler dikkate alınarak incelenmiştir. Bu ölçütler dikkate alındığında 2000-2020 yılları kapsayan en fazla çalışmaların 2016-2020 yılları arasında yapıldığı görülmektedir. Bunun sebebi son yıllarda öğrencinin aktif olmasını sağlayan dramının sınıf eğitiminde kullanımının artması olarak gösterilmektedir. Bunun sonucunda ise ilköğretimde drama daha fazla çalışmada odak noktası olmaya başlamıştır.

Yayınlanan lisansüstü tezlerin üniversite ve çalışma türü bakımından incelendiğinde, Aksaray Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Celal Bayar Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Yakın Doğu Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi gibi üniversitelerin olduğu görülmektedir. 2000-2020 yılları arasında ilköğretimde drama ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar incelendiğinde bu alanda en fazla yayının Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmalar türlerine göre incelendiğinde ise 5 doktora tezi olduğu ve yayınlandıkları üniversitelerin Ankara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın konu kapsam alanında yer alan çalışmalar yöntem açısından incelendiğinde nicel araştırma yönteminin en fazla kullanılan yöntem olduğu görülmektedir. İkinci sırada en çok kullanılan yöntemin ise nitel araştırma yöntemi olduğu belirlenmiştir. Bu konuda lisansüstü tez ve makalelerin içinde en az kullanılan araştırma yönteminin ise nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Calp ve Seçgin'in (2019) konu ile ilgili "Türkiye'de yaratıcı drama alanında yapılmış tezlere yönelik betimsel bir analiz" adlı çalışmasında da en çok kullanılan araştırma yönteminin nicel olması ortaya çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Lisansüstü tez ve makalelerin çalışma grubu açısından incelendiğinde en fazla ilkökul öğrencileri ile çalışıldığı görülmektedir. Bunun sebebi, aktif öğrenme süreçlerine dahil olan dramanın öğrenciler üzerinde uygulanarak bulgulara ulaşılması gerekçe gösterilebilir. Bununla birlikte ilkökul öğrencilerinin sınıf düzeylerine bakıldığında en fazla ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri ile çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. En az çalışılan sınıf düzeyinin ise ilkökul birinci ve ikinci sınıf öğrencileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya dahil edilen tez ve makaleler kullanılan veri toplama araçları yönünden incelendiğinde en fazla kullanılan veri toplama aracının nicel yöntemde veri toplama aracı olan ölçek kullanıldığı görülmektedir. Daha sonra görüşme ve testlerin yoğun olarak tercih edildiği dikkat çekmektedir. Konu ile ilgili yapılan farklı çalışmalarda (Calp ve Seçgin, 2019; Gürbüz ve Toptaş, 2020) bu bulguları destekler niteliktedir.

Çalışmalardaki odak konu alanına bakıldığında, Anadil etkinlikleri ve okuma yazma öğretiminde drama, Bilgisayar kullanımı ve drama, Çevre farkındalığı ve drama, Drama ve okuma motivasyonu, Fen ve teknoloji dersinde drama kullanımı, Hayat bilgisi dersinde drama kullanımı,

Matematik dersinde drama kullanımı, Öğrenci başarısına etkisi, Öğrencilerin dinlediğini anlama üzerine etkisi, Öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal becerilere etkisi, Öğrencilerin konuşma ve yazma becerileri üzerine etkisi, Öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi, Öğrencilerin problem çözme ve karar verme becerilerine etkisi, Öğrencilerin yaratıcılık düzeylerine etkisi, Öğrencilerin yazma kaygıları üzerindeki etkisi, Türkçe dersinde drama kullanımı ve Eğitimde drama ile ilgili yapılan diğer çalışmalar gibi konu alanları olduğu görülmektedir. Bu konu alanlarından en fazla çalışmanın hayat bilgisi dersinde drama kullanımı, öğrencilerin iletişim becerileri, sosyal becerileri, konuşma ve yazma becerileri üzerine etkisi ve eğitimde drama ile ilgili yapılan diğer çalışmalar adlı konu alanlarında yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguya ortaya çıkaran faktörlerin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

İlköğretimde drama alanında gerçekleştirilen çalışmaların incelendiği bu araştırmanın sonuçları neticesinde şu önerilerde bulunulabilir:

1. Bu alanda genel olarak kullanılan araştırma yönteminin daha çok nicel yöntem olduğu, daha fazla nitel yöntem ve karma yöntemde yer verildiği araştırmaların yapılması desteklenebilir.
2. Uygulamanın önemli olduğu bu tür araştırmalarda veri toplama aracı olarak ölçek kullanmanın yanında çeşitli drama uygulamalarının yaptırılması ve gözlemlere göre bulgulara ulaşılması daha sağlıklı sonuçlara ulaştırabilir.
3. Yapılan çalışmalar odak konu alanı açısından incelendiğinde genellikle sosyal- duygusal beceriler ile konunun ilişkilendirildiği görülmektedir. Çalışma grupları ve örneklemeler büyütülerek daha farklı konu alanlarının çalışılmasına önem verilebilir.
4. Farklı disiplinler ile arasındaki ilişkiler incelenerek daha etkili nasıl kullanılacağı noktasında çalışmalar genişletilebilir.
5. Dramanın öğretim yöntem ve teknikler ile ilişkisi incelenerek öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkisi araştırma konu alanlarına dahil edilebilir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17-29.
- Calp, Ş. & Seçgin, M. G. (2019). Türkiye’de yaratıcı drama alanında yapılmış tezlere yönelik betimsel bir analiz. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 365-388.
- Gürbüz, T. & Toptaş, V. (2020). İlkokul düzeyinde yapılan yaratıcı drama temelli çalışmaların incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 879-891.
- Karadağ, B. (2015). *Sınıf öğretmenleri adaylarına metaforik algıları doğrultusunda yaratıcı drama yöntemiyle demokratik değerlerin kazandırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kayıran, B. K. (2018). Sınıf öğretmenliği adaylarının yaratıcı dramaya ilişkin algıları ve tutumları üzerine bir çalışma. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 679-708.
- King, W. R. & He, J. (2005). Understanding the role and methods of meta-analysis in IS research. *Communications of the Association for Information Systems*, 16, 665-686.
- Oğuz-Namdar, A. & Kaya, Ö. S. (2019). Öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik özyeterlik algıları ve tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(4), 901-914.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3. b.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Polat, H. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının drama dersi uygulamaları ile ilgili görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 75-99.
- Samsa, F. (2020). *Türkiye' de yaratıcı drama ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 2(7), 148-160.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Summary

The current education system indicates that students should have some important qualifications and skills. The application of drama, which is one of the active learning and teaching processes, is considered important in order to gain some of these qualities and skills to students. Drama contributes to the development of students in many ways, such as supporting their social-emotional development, expressing themselves easily, working in cooperation, and developing their imaginations. The aim of this study was to determine how the studies in the field of drama in primary school in Turkey have changed over the years according to the determined criteria. In this context, the thesis and research articles about drama conducted between 2000 and 2020 at primary school level were examined in terms of some variables. It was thought that such a study was needed in order to determine the studies conducted in the field of drama in primary education between the years 2000 and 2020 in a holistic manner, and the study would fill the gap in the literature.

This is a study in which qualitative research design was used. Qualitative research can be defined as a research that examines a qualitative process to reveal perceptions and events in a realistic and holistic manner in the natural environment using qualitative data collection methods such as observation, interview, and document analysis (Yıldırım and Şimşek, 2011). The descriptive survey method was used among the qualitative research methods.

In this study, the thesis that can be accessed as full text in the field of primary education in the National Thesis Center of the Higher Education Institution were included in the study, and the

research was limited to the time period covering 2000 and 2020. In order to reach the studies within the scope of the postgraduate thesis on drama in the field of classroom education, a total of 40 thesis studies, 35 master's and five doctoral dissertations, were obtained as a result of searching the keywords of "drama, primary school" across the national thesis database of the Higher Education Institution. Moreover, a total of 43 studies were determined by searching the keywords "drama and child" and "drama" in the DergiPark and Library Database to collect data from research articles in the field of drama at primary school level.

The content analysis method, one of the qualitative data analysis methods, was used in the study. The basic process in content analysis is to gather similar data within the framework of certain concepts and themes and to interpret these data by organizing them in an understandable way. Thesis and research articles about drama published in the National Thesis Center of the Higher Education Institution, DergiPark, and the Library Database of Çanakkale Onsekiz Mart University between the years of 2000 and 2020 were analyzed under eight categories.

In the content analysis, the relevant studies were examined by considering criteria such as the year of publication, the university where the study was conducted, the type of thesis, study method, study group, data collection tool used, and research focus area. Considering these criteria, it was seen that the greatest number of studies were conducted between 2016 and 2020, and between 2000 and 2020. The reason for this was shown as the increase in the use of drama that enables the student to be active in classroom education in recent years. As a result, drama studies in primary education have become more of a focus.

When the studies included in the study were examined in terms of research method, it was determined that the quantitative research method was the most used research method in studies on drama. The quantitative research method was followed by qualitative and mixed research methods, consecutively. Calp and Seçgin (2019) also reached a conclusion in their study of "A Descriptive Analysis of Thesis Conducted in the Field of Creative Drama in Turkey" that the most used research method in studies about drama was quantitative research method.

When the postgraduate thesis and research articles were examined in terms of the study group, it was seen that most studies were conducted with primary school students. When the studies conducted were examined at the grade level, it was concluded that studies were conducted mostly with primary school fourth-grade students. In addition, it has been concluded that the least studied grade level was primary school first and second grade levels.

When the postgraduate thesis and research articles were analyzed according to the data collection tools used, it was determined that the most used data collection tool was scales. It was also noteworthy that the interview technique was preferred as data collection tool after the scales.

When the focus subject areas of the studies are examined, studies were determined about use of drama in mother tongue activities and teaching of reading and writing, environmental awareness, reading motivation, drama in science and technology lesson, drama in life studies lesson, drama in mathematics lesson, drama in Turkish lesson, its effect on students' listening comprehension, students' communication skills and social effects on students' speaking and writing skills, effect on students' self-confidence development, effect on students' problem solving and decision making skills, effect on students' creativity levels, and effect on students' writing anxiety. It was also concluded that most studies among these subject areas were conducted on the use of drama in life studies lessons, its effect on students' communication skills, social skills, speaking and writing skills, and other studies on drama in education.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın hazırlanmasında, birinci yazarın katkı oranı %35, ikinci yazarın %30 ve üçüncü yazarın %30'dur.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesi yapılarak yürütüldüğünden etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Araştırmacının Notu

Bu çalışmada incelemeye alınan tez ve makalelere ilişkin ayrıntılı bilgiye ulaşmak isteyen okuyucular yazarlarla iletişime geçebilir.